

CÉ CÉ CÉ PÉ

„Hallani lebetett Moszkva harangjait. Soha nem hallottam Moszkva harangjait, de biztos voltam abban, hogy ő időnként hallja.” Thomas Bernhard

(4.42)

Szívek dobognak a troliban. Esik, kopog a tető, szálldos a pára, nyikorog a troli, dobognak a szívek. (K) a peronon áll, látja a megállóban azt a lányt, akit múlt alkalommal hazakísért tánciskola után, valaki mással kézen fogva. Az ablakok behúzva, nehéz a levegő, himbálózna a bőrfogantyúk. Bedöglök a troli, csúszik előre a lejtőn. Csak ne az Élmunkás hídon döngöljön be. Az Izabella utcai megállónál a házfalon háborús belövésnyomok közt egy felirat, a negyvenes évek végén meszelték ide: KI A REAKCIÓSOKKAL A KÖZÉLETBŐL.

(4.40)

Pásztor közel lakott (K)-ékhoz, az Izabella utcában, szinte a Szondy sarkánál. (K) nem haverkodott vele, mert unta.

Azt hiszem.

Unalmas volt a Pásztor. Nézték a tévében a meccset Pásztoréknál, az nem volt unalmas. Meccs után (K) indul hazafelé, Pásztor anyukája szorongatja a kezét, kissé sokáig, sokkal tovább a kelleténél. Jöjjön máskor is, süti majd pogácsát. Ugyanabba a gimnáziumi osztályba kerültek. Az összes fiút, akivel (K) jóban volt, máshová írárták, Kajtárt meg az Ónodit, Bartát, a Rajkait, (K) pont a Pásztort kapta. Nem *kapta*,

nem tudom, miért írom, hogy kapta,

de mégiscsak kapta. Már meghalt. Rajkai is meghalt. Bartát többé nem látta, Ónodit és Kajtárt újra csak évtizedekkel később. Pásztor akkor egyből (K) mellé ült, a Pasztuh, és nézett rá hűséges tekintettel. Rögtön az első nap mellé telepedett, és állandóan belebámult a füzetébe. És kérdezgette. Folyton kérdezett tőle valamit, olyasmiket, amit (K) se tudott. Olyasmit, amit tudott. (K) semmit sem tudott, és amit tudott, azonnal elfelejtette az osztálytársnői miatt. Voltak osztálytársnőik, a fiúkhoz képest is csupa nagy-

darab lány, az összes magasabb, mint (K), kivéve a Szilvásit. A köpeny szépen kiemelte a mellüket.

(1.4)

Julcsa volt (K)-éknál az utolsó cseléd. Már rég nem cseléd, demokráciában nincs olyan, hogy cseléd. Népi demokrácia, semmi cselédség meg ehhez hasonló. Elnyomás, szolgasors. Magas, csontos, csúnya nő, inkább félni lehetett tőle, mint szeretni. (K) nem félt tőle. A húga se,

de hogy szerették volna, azt így nem mondanám.

Vagyis a húga kicsit inkább mintha félt volna tőle, mert Julcsának bajszkája volt. És bibircsók az arccsontján, abból is álltak ki kemény, fekete szőrszálak. Széles, bütykös láb, a konyhában mindig mezítláb járt a kövön. A cselédszobában lakott. Kis szoba, az ajtón rigli, ott legalább egyedül lehet lenni. (K) soha nem volt egyedül. A vécét használhatta a Julcsi, a fürdőszobát nem, (K) húga szerint egy mosdóállványra tett lavórban mosakodott.

Hogy honnan tudja?

Vagy abban a kisteknőben, amiben az ágyneműt mosták. A teknőt föl-tették a konyhai hokedlire, Julcsa meg (K) nagyanyja. Sikálták az ágyneműt habkővel és mosószappannal, aztán a lepedőket a végén fogva, a teknő fölött kifacsarták. Szorosra csavarták, egyikük összefogta a két véget, és a lepedő motringgá változott. Egy fonott kosárban fölcipelték a padlásra, és a kifeszített szárítókötelekre teregették. (K)-ék a legfelső emeleten laktak, nem sokat kellett cipekedni. (K) húga mindig ment velük. Egyszer (K) is fölment. Sűrű por volt mindenütt. Porszag volt a padláson. El kellett kérni a padláskulcsot a vicétől.

(1.5)

A lépcső legtetején, a mosókonyhában lakott a viceházmester, ő tárolta a kulcsokat. Nagydarab öregasszony, pár lépésről szaglott. A padlás porszagú volt. A vice öregnéni-szagú. Fölmelegedett téglák a cserepek közt, a tetőablakon beszűrődő fényben szállingózó porszemek. Lehetett volna bújócskát játszani, de sosem játszottak a padláson, nem tudni, miért. Nem volt szabad? Nem mertek? Nem merték elkérni a kulcsot az öregasszonytól? Mikor már nem volt vice, másképp ment a mosás, (K) anyja az Izabella utca sarki Patyolatba vitt mindent.

(0.9)

Patyolat, katarzis, satöbbi.

(1.37)

Színes, csíkos kis számcédulákat ragasztottak az ágyneműre, nejlonzacskóba csomagolva, kivasalva kapták vissza.

Megtisztul.

(K) hozta haza, fölgyalogolt a ruhabálával a lépcsőn. Aztán vettek félautomata NDK-s mosógépet. Centrifugát is. A centrifuga felfújható gumikarikán állt, azon táncolt, ha bekapcsolták. Ugrándozott a centrifuga, ha túlzásba vitte, le kellett fogni. Rátetted a tenyered, és lenyomtad, ettől megnyugodott. A Balatonban ilyesmi úszókarikákat használtak a fürdőzők. Nekik nem volt olyan. Jó lett volna egy úszókarika.

„Mert én egykor voltam már fiú is, leány is, bokor, madár és tengeri néma hal.” Empedoklész: Tisztulások 117.

(4.11)

Frisch Oszkár biciklije, Tihany márkájú. Szép, piros és fehér, igen, és van váltója. Lámpa, szerszámotáska, pumpa a vázhoz rögzítve. Odalakatolta Frisch az iskola előtti rácshoz. Özönlének kifelé a kapun, (K) figyel, ahogy a Frisch előkotorja a zsebéből a lakat kulcsát, és eloldozza a rácsról a Tihanyt. Lassan csinálja, sokáig vacakol a lánccal, kiélvezi, hogy annyian bámulják. Két lány nézi a Frischt, egészen közléről. (K) nézi a lányokat. Frisch ügyet sem vet rájuk, mintha ott se volnánk. Senki a világon. A lányok ügyet sem vetnek (K)-ra.

(4.15)

1964 nyarán (K) csereüdülésen vett részt az NDK-ban. A cserefiú nagdarab, nagycsontú, csöndes német proligyerek, néhány napig (K)-éknál lakott, aztán elvitték őket a Balatonhoz. Szász dialektusban beszélt, alig értették, nem beszélt sokat, ezért vagy miért. Az volt a cél, hogy (K) tanuljon kicsit németül. Végtére is, komcsik ide vagy oda, az még csak-csak Németország azért, és biztos ragad rá valami, nem? Bélyeget cseréltek, fagyiztak a Lukácsban, egyszer a Vörösmarty cukrászda teraszán is fagyiztak, utána kimentek a Vidámparkba, a Ligeti tóra csónakázni. A fiú mindenáron csónakázni akart, hát csónakáztak. (K) állatira unta a csónakázást. Walter-ulbrichtos bélyegeket kapott tőle ajándékba. Munkás, paraszt, kazánkovács, épülő dédéter. Karl-Marx-Stadtban is van csónakázótó, ott is csónakáztak.

A csoportjukban lányok is lesznek a Labda utcából és a Felsőerdősorból, (K) ezt mindennél izgalmasabbnak találta. Fiúiskolába járt, akkor kezdődött a koedukáció, két évfolyammal lejjebb. A lányok a szünetben másképp zsvajognak. A német fiúval gyakorlatilag egy szót se beszéltek. Így hogy ragadjon rá valami?

(4.16)

A keresztanyjához járt németórára. A keresztény úri középosztály összes jele, cseh porcelántányérok sütemény, festmények, antik bútorok egy nehéz levegőjű, apró budai lakásban. A keresztanya nyugdíjas nyelvtanár, szigorúan nyelvtanozott (K)-val, aki az 1-es buszon magolta be a szavakat, a Köröndtől a Körtérig. A Szent Imre-szobornál leült egy padra, hogy átnezzze, és ilyenkor mindig megfogadta, hogy tényleg tanul majd. Legközelebb, ha megússza letolás nélkül, rendesen kezd tanulni. Ha elkészítette a leckét, kapott tortát. Ha nem, akkor is. Kávéillat volt a lakásban. 'Nun, also', recsegett rá a keresztanya. Kiment, a konyhában csörömpölt, kintről beszélt (K)-hoz, néha még kiabált is, (K) nem ment utána, hadd kiabáljon. 'Kérsz tortát', és mondja (K) becenevét. 'Kérek szépen.'

Torta és a neved. Látod, hallod is. Látod, nem elég élesen. Mégis elég éles.

(4.17)

De mit látsz jól, és ki az, aki látja? Ül a szobor tövébenél, biflázza a német szavakat. Valamivel odébb, egy padon, alsó ajkát előrenyomva csücsörög egy idősebb asszony, és a fejét kapkodva magában beszél. Szidja a kommunistákat. 'Rohadékok', mondja többször is, 'rohadtak, rohadnának meg.' Rettenetesen csúnya, ki van a legalaposabban pirosítva. Turkál a csomagjában, kiborítja maga elé. Próbálja megvakarni a hátát, nem éri el, nekidörög a pad támlájának. Csörömpölnek rajta a nyakláncok. Ilyenkor hova kell nézni. Az állat erővel nyomja előre, mintha azzal akarna utolérni és átlyukasztani valamit. Ha ebbe az irányba nézel, nem veszel részt. A legtöbb irány megfelelő.

(4.18)

Tizenkét órát vonatoztak Karl-Marx-Stadtig. Éjszaka a folyosón kellett állnia, a kisebbeket az ülőhelyekre fektették. Auersberg, Érchegeység, busszal vitték őket Schönheidébe, egy úttörőtáborba. Egy augusztusi kirándulás forró mezőszaga, a Zwickauer Mulde völgye, Bockau mellett a Morgenleite kilátótornyáig. Együtt voltak a németekkel, de igazából nem

eresztették össze őket. Az volt a verseny, hogy kinek sikerül megfogni az Erika nevű lány mellét. (K)-nak nem sikerült. Pedig érezte többször is, hogy őt nézi ez az Erika, hogy rámosolyog, de aztán úgy döntött, hogy biztos nem rá mosolyog. Egy-nullra győztek a németek ellen, az egész tábor drukkolt, szászul és magyarul üvöltöztek. Zászlófelvonás, levonás, napi-parancs, körletverseny, tábortűz csasztuskákkal, a fiúkat beöltöztették lányok ruháiba, nem volt valami jó. Cigiztek egy bozótosban, az jó volt. A csasztuskákat (K) nem ismerte. Berlinbe is elvitték őket. 1964 nyara, borult az ég, esett, rikítottak az Alexanderplatz kockakövei. A Brandenburgi kapunál fényképezett a családi géppel. A Klosterkirche és Nicolaikirche, a Dom és a Deutsche Kirche komor romjai. Tizennégy éves gyerek. Nem macskodik. Elfogadja, amit mondanak neki. Elfogadja, ellenáll, mint bárki, hagyja, hogy történjenek vele a dolgok. Kisfiú. Ama híres Jahja-pasa-Oglu Mohamednek a fia. Az Unter den Linden fölött egybefüggtek a felhők, újra meg újra nekieredt az eső. A diákszálláson barnára volt mázolva a fal. Sötétbarna ajtók, valamivel világosabb barna falak. Szaglik a diákszálló. Reggelire meleg tejet adtak, német felvágottat, igazságosan elosztva tíz szem fehér cseresznyét.

(4.19)

Takácsék kommunisták voltak. Na tessék, végre egy kommunista! Egész családnyi komcsi. Takács szerint az ellenforradalom alatt fasiszták dúltak és vérengzettek. 'Vérengzettek, apám!' – és vérengző pofákat vágott hozzá. 'Ti reakciósook vagytok, baszki', mondta (K)-nak, és (K)-ék tényleg reakciósook voltak, nincs mese. 'Vérengzettek!' Takács utálta a szüleit, röhögött rajtuk, hogy mekkora hülyék. 'Komcsik, baszod!' Jön haza az anyja magából kikelve a pártgyűlésről, mert felelősségre vonták, hogy egy magasrangú kommunista funkcionárius miért taníttathatja a lányát a fasiszta Spanyolország nyelvére. 'Le-föl rohangált az anyám a nercbundájában, és kiabált', röhögött a Takács. 'Kérsz cigit?' 'Kérek.' (K) nem cigizett, mégis kért egyet. A Takácsnak van cigije, kínálgatja, akkor ne kérjen? Rágyújtott, rossz volt, csípte a száját, öklendezett, de azért tetszett neki. 'Erre azt mondta azoknak a faszoknak a hülye anyám, hogy a lánya a kommunista Kuba nyelvét tanulja', mesélte röhögve az anyjáról. Kiabált a Takácsné a férjével. Álltak az előszobájukban nagykabátban, és durván káromkodva üvöltöztek egymással. A nővére kikerült Kubába, és első levelében azt írta az anyjának, hogy nem lehet kapni vattát, küldjön neki, mert az ottani nők vásznat használnak.

(0.10)
És kimossák.

(4.20)
'Érted!', mondta a Takács, és (K) nemigen értette, de úgy csinált. Cigiztek a Takácsék nappalijában, Takács meg (K), aki azon morfondírozott, hogy mit mosnak ki Kubában. A Takács húga meg bámulta őket. Betolta magát a kerekesszékén, és nézte a fiúkat. 'Kérsz egy slukkot?' Kért. Lehetett náluk cigarettázni, volt lemezjátszójuk is, a Takács húga föltette tízszer a Szpidi Gonzáleszt. Csípte (K) száját a Munkás, de jól csípte.

(1.38)
Nem volt tévéjük. Nem volt pénz rá, (K) anyja nem akarta. (K) átjárt az osztálytársaihoz tévézni. Tarnóczyék ültek a nappali hatalmas foteljeiben, nézték a Fradi-Tatabányát a Munkácsy tévéjükön. Vagy amit épp adtak. Nem mindig a Fradi-Tatabányát. Reklámok, cicavízió, bármi. Príma reklámok, csinos monoszkóp. Először Robin Hood, később Tell Vilmos, az volt a legjobb, a Tell Vilmos tetszett (K)-nak a legjobban. *Halo vell halo vell vilhem tell halo vell* satöbbi. *Halo kis geszler*, ment a zene az elején. Volt mindig pogácsa, sajttal a tetején, majdnem olyan finom, mint amit (K) nagymama sütött hétfőnként, amikor Kati néni, Loli néni meg a Miki jöttek bridzselni. Egyszer volt a Pásztornál is, meccset néztek, és folyamatosan ordítottak. Minden gölnál. Vagy ha kimaradt egy ordító helyzet.

(1.39)
(K) Bartához is átjárt tévézni. Nem volt túl kellemes, bűdös a szobájuk, mégis jobb volt náluk, mint a Pásztoréknál, ki tudja, miért. Akkor (K) mindenesetre úgy érezte, hogy jobb, a Pásztornál mindenképp jobb. A folyosó kockakövén gombfociztak, ha kicsúszott valamelyik játékos a korlátvas alatt, lecsattant az emeletről, Barta káromkodva rohant lefelé a lépcsőn. Fölszedte a kettévált gombfocijátékost, és fölmutatta (K)-nak. Nyáron meleg a folyosó köve, délutánra átforrósodik, egész nap odasütött a nap. Egyszer, valami miatt, a szünet közepén bejöttek a városba, és (K) ebéd után átnézett hozzájuk. Gondolta, átmegy a Bartához játszani. Nyáron sosem volt Pesten, a telkükön nyaralt. Mindenesetre ott kellett lennie, a nagymamájával meg a testvérével, egy napra sem jöhetett haza, és ez volt a nyaralás. Furcsa városi szagok, másféle zajok, másmilyen forróság, furcsa volt neki. Kint ültek a Bartával a folyosón, hasaltak a kövön, a lakásban nem volt

hely. Konyha, egyetlen szoba, állott, keserű a levegő, kesernyés illat, tetszett is (K)-nak meg nem is. A redőny le volt engedve, világított a sötétben a televízió. Mintha nem volna ablakuk. Nincs bevetve az ágy, Barta apja a legnagyobb hőségben fekszik a dunyha alatt, bámulja az adást. 'Építenek', mondja a Barta papája.

(0.16)

De mire mondja? Kapott lekváros kenyeret, ízlett neki, friss kenyér, ropogott a héja, a csuklójára folyt a baracklekvár. Nem tudta, hogy ők prolik. 'Építeni akarnak egy mű-Kádárt.' Mi az, hogy proli? Szoba-konyhás lakás, nincs fürdőszobájuk, vécé a gangon, a konyhában, a falnak fordítva egy rossz szagú fateknő, ez a proli? Van vécé a gangon, ezt (K) persze tudta, és mégsem. Tudta, hogy léteznek prolik, észrevette, hogy Bartáéknál csak egyetlen szoba van, és hogy nincs fürdőszoba. Volt televíziójuk. Észreveszed, és jó. Észreveszel ezt meg azt, semmit igazán.

(1.40)

(K) iskola után néha bement a bankba, ahol az apja dolgozott. Ez mindig nagyon izgalmas, előbb a forgóajtó, aztán beszáll a páternoszterbe, és fölmege a harmadikra, az apja irodájába. Beruházási bank, *valamilyen* csoport, ki volt írva, (K) sosem olvasta el rendesen. Pénzügyi és satöbbi, az apja a csoportvezető, ez biztos. Ilyenkor fölliftezték a fodrászhoz, a hatodikra. A bank épületében volt a fodrász. 'Gyógyfodrász', mondja az öregről az apja, de azt nem mondja, hogy mitől *gyógy*. Nyár van, az ablakok nyitva, cigiznek a nők. Banki dolgozók, csupa nő, meg egy gondosan hátrafésült hajú fiatalember, aki lehajtott fejjel ül az íróasztalánál, és olvas. A fiókban tartja a könyvét, ha benyit valaki, hasával helyretolja a fiókot. Aztán, ha tiszta a terep, kihúzza. (K)-t körülveszik a nők, és fogdossák. Ez jó. Ez (K) szerint a lehető legjobb. Cigarettafüst, parfüm. Az egyik megpuszítja, megsimítja a haját, a tarkóját, üljön csak nyugodtan az írógéphez, mutatja, hogy hová, beteker egy papírlapot, közben finoman hozzányomja a mellét. Félig már lejött a körméről a vörös lakk. (K) érzi, hogy merevedése van. Most mit csináljon, biztos észre fogják venni. A nő furán nézi, (K) nem néz vissza. Túl izgalmas. A fiatalember most nem olvas, az orra végére tolja a szemüvegét, mosolyog a helyzeten. El van kopva a könyökénél a zakója. (K) apja nincs a szobában. Nincs semmiféle helyzet.

(1.41)

Egy számtandolgozat előtt csinálja először izgalmában. Volt negyven perc a dolgozatra. Az óráját nézi, ahogy elmúlik egy perc. Egy perc, még egy, nem fogja tudni befejezni. Nem jut eszébe. Ezt a példát nem tudja. Tudja, mégis valahogy nem. Ötödikes, új osztályba került, senkit nem ismer. A tanárt sem. A tanár első alkalommal ráüvölt, amikor valami miatt hátrafordul a padban. A mögötte ülő a vonalzója élével megböki, (K) megfordul, a tanár ráüvölt. Rosszul mondja a nevét, mindenki röhög. A fiúk röhögnek. A fiúk hugyoznak, a lányok pisilnek. És nevetgélnek vagy vihognak. Viháncolnak. A fiatal nők kacagnak satöbbi. Kacarasznak. Röpdolgozat, nézi a példákat, mintha köd szállt volna le, nem lát semmit. Látja és nem látja. Bal kézzel a nadrágja zsebébe nyúl, a mutatójja végével kapkodva dörzsölni kezdi a fütyijét, néhány másodperc múlva szétrobban az agya. Szétfoszlik a köd, megnyugszik, megoldja a példákat, könnyen megy.

(4.21)

(K)-t kivitte a német cserefiú meg a faterja a Chemnitz–Lipcse-meccsre. Illetve Karl-Marx-Stadt–Leipzig. Az egyik kapu fölötti karéjban álldogáltak, (K) jól érezte magát a hangzavarban, nem kellett németül beszélgetni. A jobbszélsőt Vogelnek hívták, ügyesen futkorászott. SC Motor Karl-Marx-Stadt. Nem sokat beszélgetett azzal a fiúval, de a meccs jó volt. A fiú apjával se beszélgetett, vele aztán egyáltalán nem. Néha morgott valami barátságosfélét a fater, (K) bólogatott, egyáltalán nem értette. Annyit, hogy *bier*. Nézte a meccset, kapott egy pohár sört. Főleg a Vogelét nézte. 'Vogel', hajtogatta büszkén a gyerek, amikor Vogelhez került a labda, és folyton hozzátett még valamit, és (K) ilyenkor mindig azt válaszolta, hogy ja. Nein, mikor mit. 'Ja.' Aztán 'nein'. A meccs jó volt. A sör nem.